

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2023, 23(4), 2280-2298. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2023.-1228625>

Ergenlerde Duygusal Özerkliğin Yordayıcısı Olarak Empati ve Pozitif Negatif Duygu

Empathy and Positive Negative Emotion as Predictors of Emotional Autonomy in Adolescents

Abdullah Ensar UZUN¹ , M. Engin DENİZ² , Metin DENİZ³ , Gülgün UZUN⁴

Geliş Tarihi (Received): 02.01.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 12.12.2023

Yayın Tarihi (Published): 15.12.2023

Öz: Araştırma kapsamında ergenlik dönemi içerisinde bulunan bireylerde duygusal özerkliğin yordayıcısı olarak empati ve pozitif- negatif duygu durumlarının birbirini etkileyip etkilemediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya dâhil olan bireyler 2020-2021 eğitim öğretim döneminde İstanbul ilinde yaşamını devam ettiren ve farklı türde eğitim veren liselerde öğrenci olan 386 bireyden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan bireylerin 195'i kız ve 191'i erkek öğrencilerdir. Bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın verileri "Duygusal Özerklik Ölçeği", "Empatik Eğilim Ölçeği" ve "Pozitif- Negatif Duygu Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırma etik kurul onayı Yıldız Teknik Üniversitesi'nden alınmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda, duygusal özerklik ile ilişkili olan en önemli değişken negatif duygudur ($\beta = -0.28$; $t = -5.24$; $p < 0.01$). Ergenlerde negatif duygular arttıkça duygusal özerklik düzeyleri azalmaktadır. Duygusal özerklik ile ilişkili olan ikinci önemli değişken pozitif duygudur ($\beta = 0.20$; $t = 3.60$; $p < 0.01$). Buna göre, araştırmaya katılan ergenlik döneminde yer alan bireylerde pozitif duygu puanları arttıkça duygusal özerklik düzeyleri de artmaktadır. Duygusal özerklik ile ergenlerin empati düzeyi arasında ise anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($\beta = -0.32$; $t = -0.59$; $p < 0.05$).

Anahtar Kelimeler: Duygusal özerklik, pozitif – negatif duygu, empati

&

Abstract: Within the scope of the research, it aims to examine whether empathy and positive and negative emotional states affect each other as predictors of emotional autonomy in individuals in adolescence. The individuals included in the study consist of 386 individuals who lived in Istanbul during the 2020-2021 academic period and are students in high schools that provide different types of education. Of the individuals participating in the study, 195 were female students and 191 were male students. Relational screening model was used in this study. The data of the study were collected with the "Emotional Autonomy Scale", "Empathic Tendency Scale" and "Positive-Negative Emotion Scale". Research ethics committee approval was received from Yıldız Technical University. As a result of evaluating the data obtained in the study, the most important variable associated with emotional autonomy is negative emotion ($\beta = -0.28$; $t = -5.24$; $p < 0.01$). As negative emotions increase in adolescents, their emotional autonomy levels decrease. The second significant variable associated with emotional autonomy was positive emotion ($\beta = 0.20$; $t = 3.60$; $p < 0.01$). Accordingly, as the positive emotion scores of the individuals participating in the research during adolescence increase, their emotional autonomy levels also increase. There is no significant relationship between emotional autonomy and adolescents' empathy level ($\beta = -0.32$; $t = -0.59$; $p < 0.05$).

Keywords: Emotional autonomy, positive-negative emotion, empathy

Atf/Cite as: Uzun, A.E., Deniz, M.E., Deniz, M. ve Uzun, G., (2023). Ergenlerde duygusal özerkliğin yordayıcısı olarak empati ve pozitif negatif duygu. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(4), 2280-2298. doi.org/10.17240/aibuefd.2023.-1228625.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Abdullah Ensar UZUN, Millî Eğitim Bakanlığı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, aensaruzun@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7809-4789

² Prof. Dr. M. Engin DENİZ, Yıldız Teknik Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, edeniz@yildiz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7930-3121

³ Prof. Dr. Metin DENİZ, Bartın Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, mdeniz@bartin.edu.tr., ORCID: 0000-0002-5018-5408

⁴ Dr. Öğr. Üyesi, Gülgün UZUN, Erciyes Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, gulgun@erciyes.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2421-7725

1. GİRİŞ

Ergenlik dönemi, çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecidir (Kulaksızoğlu, 2020). Biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimlerin tümü ergenlik sürecinde gözlemlenir. (Tarhan ve Bekaroğlu, 2021). Ergenlik döneminde kimlik gelişiminin tamamlanması gelişim görevidir. Erikson'a (1980) göre ergenlikte kimlik krizinden geçmek normal gelişimin bir parçasıdır. Bu kriz dönemi önceden kabul edilen fikirlerin, değerlerin ve inançların sorgulanmasını içerir. Kriz dönemi bir hayat yolculuğunda seçilen, inanç ve değerler sistemine bağlılıkla sonuçlanır. Kimlik gelişiminin sonucunda bireyler ailelerinden, akranlarından ve çevrelerindeki diğer insanlardan giderek bağımsızlaşmaya başlar. Bu bağımsızlaşma özerklik olarak adlandırılır (Steinberg, 2007; Yazıcı, 2019). Özerklik genel olarak kişinin günlük yaşamında ortaya koyduğu davranışlarında bağımsız hareket edebilme, kendi kararlarını alabilme, kendi kendine yetebilme olarak ifade edilebilir (Erçevik, 2014; Spear ve Kulbok, 2004). Noom vd., (1999) özerkleşmenin ergenlik döneminde gerçekleşmesi gereken bir gelişim görevi olduğunu belirtmiştir. Ryff ve Keyes (1995) ise kişinin davranışlarını belirlerken ve karar alırken bağımsız olması gerektiğini ifade etmiştir. Özerklik kavramı tek boyutlu değildir. Araştırmacılar tarafından alt boyutlara ayrılarak sınıflandırılmıştır (Koç, 2019). Steinberg (2007), özerklik kavramını davranışsal özerklik, değer özerkliği ve duygusal özerklik olarak üç alt boyuta ayırmıştır. Davranışsal özerklik, bireyin bağımsız kararlar alması ve bunları davranışa dökmesi şeklinde açıklanmıştır. İkinci boyut olarak ifade edilen değer özerkliği bireyin din, ahlak ve toplumsal kurallar gibi konular üzerinde düşünmesi ve kararlar verebilmesidir. Duygusal özerklik ise bireyin ailesi ile ilişkileri ve yakın ilişkilerindeki bağımsızlığını kapsamaktadır (Çankaya ve Meydan, 2018).

Steinberg ve Silverberg (1986), duygusal özerklik gelişiminin ergenlik döneminin başında başlayıp genç yetişkinlik dönemine kadar devam ettiğini ifade etmişlerdir. Duygusal özerklik ebeveynleri idealleştirmeme, ebeveyni bir birey olarak görme, bağımsızlık ve bireyleşme olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır (Yazıcı, 2019). İlk alt boyut "ebeveynleri idealleştirme" kavramıdır. Ergenler, çocukluk yaşantıları boyunca anne ve babaların genel davranışlarını gözlemleyerek onların her konuda bilgili olduğunu düşünür. Küçük yaşlarda ebeveynleri idealleştiren bireyler ne zaman zorlanma durumu yaşanırsa anne ve babaların yardımı ile sorunlarını aşabileceği inancına sahiptir. Bir diğer alt boyut olan "ebeveyni bir birey olarak görme" durumu ise; bireylerin bir önceki alt boyutta anne ve babalarını idealleştirmeleri, yani onları bir kahraman gibi görmeleri durumu ortadan kalkar. Artık yavaş yavaş anne ve babalarını normal diğer insanlar gibi algılayarak onları olağanüstü güçlere sahip kahraman gibi görmek yerine, normal birey olarak algılamaya başlarlar. Üçüncü alt boyut ise "bireyleşmedir". Bireyleşme aşamasında, insanlar dünyaya geldiği andan itibaren özellikle küçük yaşlarda anne ve babasının şemsiyesi altında olan ve onların yardımı ile günlük yaşantısını devam ettirebilirken artık yavaş yavaş kendi ayakları üzerinde durabilmeyi öğrenir. Bedensel ve zihinsel olgunlaşma ile beraber artık yavaş yavaş kendi kararlarını kendisi alabilir, günlük yaşam görevlerini genel olarak kendi başına yerine getirebilecek becerilere kavuşabilir. Duygusal özerklik kavramının son alt boyutu ise "bağımsızlıktır". Bağımsızlık kavramı kendi başına hareket edebilme, kendi kararlarını alabilme ve diğer bireylerden ayrılmayı ifade etmektedir. Bireyin yaşı ilerledikçe, bedensel – zihinsel olgunluğa ulaştıkça anne ve babasından ayrılarak kendi hayatını kendisi idare edebilir. Bağımsız davranabilen kişiler kendi kararlarını alıp uygulayabilir, sorumluluklarını yerine getirebilir, kendisine ait yeni bir sosyal çevre oluşturabilir, romantik ilişki kurabilir ve meslek edininip mesleğini devam ettirebilir. Yani yaşamda kendi yaş grubuna ait görev ve sorumluluklarını artık duygusal boyutta özerk olarak yerine getirebilir (Garber ve Little, 2001; Lamborn ve Steinberg, 1993; Steinberg, 2007; Steinberg ve Silverberg, 1986).

Bireyin duygusal açıdan özerkleşmesi sadece kendi başına karar alıp uygulama veya bireyin içsel motivasyonu neyi yapmak istiyor ise o şekilde davranma durumu değildir. İnsan sosyal bir varlıktır. Duygusal açıdan özerkleşmesi gelişim görevidir ama özerk davranmak diğer insanların olumsuz etkilenebileceği eylem ve davranışların yapılması anlamına gelmez. Birey özerk davranır iken kendisi dışında var olan canlıların yaşamsal haklarına saygı duyarak onların beklenti ve ihtiyaçlarını anlayarak

hareket etmesi gerekir. Özetle çevresindeki diğer canlılar ile empati kurması gerekir (Deniz ve Uzun, 2019). Yapılan araştırma sonuçları incelendiğinde bireylerin duygusal özerklik becerisine sahip olması ile empati kurabilme becerisinin ilişkili olduğu görülmüştür (Batson, vd., 1997; Deniz ve Uzun 2019; Pavey, vd., 2012; Slote, 2004; Weinstein ve Ryan, 2010).

Empati kavramı başkalarının düşüncelerini, bakış açılarını ve duygularını tanımaya ilişkin bilişsel bir yetenek olarak tanımlanır. Ayrıca empatinin, “bireyin duygusunun uygun ancak onun aynısı olması gerekmeyen bir biçimde algılanması” olduğu ifade eden bilim insanları mevcuttur (Barnett, 1990). Empati kavramı genel anlamda “bireylerin günlük yaşam içerisinde kendisi dışında olan diğer kişilerin karşılaştıkları üzüntüleri, sevinçleri vb. gibi duygularını anlamaya çalışmak” olarak ifade edilebilir (Çelik, 2015; Farr vd., 2004). Empati kurabilmek için birtakım becerileri yerine getirmek gerekir. Sosyal yaşam içinde empati becerisini kullanabilen bireyler diğer insanların yerine geçerek karşılaşılan olay ve durumları onlar gibi algılamaya çalışmak, onlar gibi hissetmek, onlar gibi düşünmek gibi davranışları gerçekleştirebilmelidir. Örneğin, yakınına kaybeden bir arkadaşının yerine kendini koyup bu durum ile “ben karşılaşıyordum üzüldüm, kendimi kötü hissedirdim” şeklinde düşünebilen birisi empati kurabilmiştir (Dökmen, 2004). Empati becerisi olan bireylerin sosyal ilişkilerinde iletişim becerilerini kullanabilme konusunda başarılı olduğunu gözlemleyebiliriz. Tam tersi durumda ise empati kurabilme yeteneği düşük olan bireylerin yaşam içerisinde çeşitli iletişim çatışmaları yaşamaları kaçınılmaz bir durumdur (Pişkin, 1991; Rehber ve Atıcı, 2009). Empatinin temel şartlarından birisi duyguları tanımaktır. Kişinin yaşanan duyguları tanınması ve farkına varabilmesi sonucunda diğer insanlara karşı empati ile yaklaşabilme becerisi gelişir (Ersoy ve Köşker, 2016). Duyguları tanıma ve fark etmenin empati kurabilme becerisini etkilediğini belirten çeşitli araştırmalar vardır (Chapman vd., 1987; Chikovani vd., 2015; Deniz ve Uzun, 2019; Duan ve Hill, 1996; Eisenberg vd., 1996; Hua vd., 2018; Jabbi vd., 2007; Light vd., 2009; Morrison vd., 2016; Nancy Eisenberg vd., 1998; Schleifer vd., 2003).

Duygular kişinin günlük yaşam içerisinde yaşadığı olayların sonuçlarına anlam atfetmesi sonucunda hissedilir. Örneğin takım tutan bir birey tuttuğu takımın gol atması sonucunda mutlu olur. Sevmediği takım gol atınca ise üzülür. Çünkü kişi iki farklı takıma iki farklı anlam yüklemiştir. Yüklemediği anlam farklı olduğu için gol atma durumuna farklı duygusal tepkiler verebilir (Diener vd., 1997). Duygular ifade edilen örnekte olduğu gibi bazen negatif bazen ise pozitif olabilir. Negatif duygu yaşayan kişiye kendisini nasıl hissettiği sorulduğunda genellikle kötü hissettiğini ifade eder. Pozitif duygular yaşayan kişiler ise aynı soruya “iyi hissettiği” yanıtını verir (Crowford ve Henry, 2004). Pozitif duygu durumuna sahip olan bireyler genellikle başkalarına güven duyar, karşılaştığı olay ve durumları iyimser bir şekilde yorumlar. Bu bireyler çoğu zaman sosyaldır ve diğer insanlar ile zaman geçirmekten keyif alır. Negatif duygu durumuna sahip olan bireylerde ise durum tam tersidir (Lyubomirsky vd., 2005). Pozitif ve negatif duygular birbirinden bağımsızdır. Örneğin çok mutlu olan birinin, hayatında hiç mutsuz olamayacağı çıkarımı yapılamaz. Çok mutlu olan bir kişi zaman zaman kendini mutsuz olarak da tanımlayabilir (Russell ve Carroll, 1999; Kuyumcu, 2013). Sonuç olarak yaşam, insanlara hem olumlu duyguları hem de olumsuz duyguları bir arada sunar. Bu durum bireylerin zihinsel ve psikolojik sağlığı üzerinde etkilere sahiptir. Bu çalışma ile bireylerin psikolojik durumunu etkileyen ve aralarında anlamlı ilişki olduğu araştırmalar sonucunda belirtilen duygusal özerklik; empati ve pozitif-negatif duygu kavramlarının birbiri ile doğrudan ilişkileri olup olmadığını ele alınarak araştırmacılar tarafından ortaya koyulan hipotezlerin sınanması hedeflenmiştir.

1.1. Araştırmanın amacı

Araştırma ile lise eğitimine devam eden ergenlerin duygusal özerklik düzeylerinin empati düzeyleri ve pozitif – negatif duygu durumlarını yordayıcısı olup olmadığı incelenecektir. Bu kapsamda aşağıda ifade edilen sorulara yanıt aranacaktır.

- Lise eğitimine devam eden ergenlerde pozitif duyguları, duygusal özerkliklerini yorduyor mu?
- Lise eğitimine devam eden ergenlerde negatif duyguları, duygusal özerkliklerini yorduyor mu?

1.2. Araştırmanın önemi

Çalışma ergenler üzerinde uygulanacak şekilde planlanmıştır. Ergenlik döneminin en önemli gelişim görevlerinden bir tanesi özerklik becerisinin kazanılmasıdır (Erikson, 1980). Özerklik davranışının alt boyutlarından bir tanesi duygusal özerkliktir. Duygusal özerklik becerisi insanın sosyal yaşamda sağlıklı iletişim kurabilmesi için gereklidir. Diğer insanlar ile ilişkiler pozitif ve negatif duyguların yaşanmasına neden olur (Steinberg, 2007). Kişi sosyal yaşam içerisinde ilişkilerini sağlıklı biçimde yürütebilmesi için ilişkilerinde pozitif ve negatif duyguları anlayıp empati kurabilme becerisini geliştirmesi gerekir (Farr, vd., 2004). Araştırmacılar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda ergenlik döneminde olan bireyin duygusal özerklik, pozitif – negatif duygu ve duygusal özerlik gibi insanın sosyal ve psikolojik gelişiminde çok önemli olan bu üç kavramın bir arada ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma sonucunda araştırmacılar tarafından bu üç kavramın birbiri ile olan ilişkisinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Yapılacak olan istatistiksel analizler sonucunda kavramlar arasında olası ilişkiler ele alınarak alan yazına yeni veriler kazandırılması amaçlanmaktadır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu araştırma, “duygusal özerklik” ile ergenlerin “empati” ve “pozitif – negatif duygu” durumlarının birbirine olan etkisinin incelendiği nicel bir araştırmadır. Araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. İlişkisel tarama modelinde bir veya daha fazla değişkenin birbiri üzerinde etkisinin olup olmadığı sınırlanmaktadır. İlişkisel araştırma ile aslında araştırmada yer alan değişkenlerin ilişkileri tespit edilir ve olası ortaya konacak olan neticeler tahmin yolu ile ifade edilir. İki veya daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyi ölçme araçları yardımı ile veri toplanarak ve bu veriler analiz edilerek tespit edilmeye çalışılır. İlişkinin nasıl ve ne düzeyde olduğunu anlamak için korelasyon testi tercih edilir. Korelasyon ile beraber iki veya daha fazla durumun (farklı farklı) birbiri ile uygun sonuçlar ortaya koyup koymadığı, birbiri üzerinde etkisinin olup olmadığı durumu tespit edilmeye çalışılır. Çıkan sonuçlara göre çalışma raporlanarak literatüre yeni bilimsel olarak sınırlanmış bilgiler kazandırılır (Karasar, 2003).

Çalışmanın bağımlı değişkeni, “duygusal özerkliktir”; bağımsız değişkenleri ise “empati” ve “pozitif-negatif duygu”dur. Çalışma, ergenler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya alınma ölçütü olarak herhangi bir psikiyatrik tanı almamış, 12-16 yaş aralığında olmak ve örgün eğitim sisteminde ortaöğretim kurumunda öğrenim görüyor olmak olarak belirlenmiştir.

2.2. Araştırmanın evreni ve örnekleme

Lise öğrenimine devam eden öğrenciler üzerinde bir araştırma planlanmıştır. Bu yüzden araştırma hedef evreni Türkiye Cumhuriyeti’nde öğrenim gören tüm lise öğrencileridir (Karasar, 2003). Araştırmanın örneklemini 2020-2021 eğitim öğretim dönemi içerisinde İstanbul ilinde farklı alanlarda eğitim veren ortaöğretim kurumlarında öğrenci olan 386 birey oluşturmaktadır. Çalışmaya 195 kız ve 191 erkek öğrenci dâhil olmuştur. Çalışmaya lise 1. sınıf, lise 2. sınıf, lise 3. sınıf ve lise 4. sınıf öğrencileri katılmıştır. Çalışmanın örnekleme grubuna basit rastgele örnekleme yöntemi dikkate alınarak ulaşılmıştır. Basit rastgele örnekleme yöntemi ile tüm evrenin olasılıklar dâhilinde örnekleme grubuna dâhil olması amaçlanır. Basit rastgele örnekleme yöntemi ile genel bir liste belirlenir. Örnekleme grubunda yer alacak bireyler bu liste üzerinden kura yolu ile seçilir (Karasar, 2003). Örnekleme grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Örneklem Grubu

Örneklem Grubu Demografik Özellikleri

	Kadın	Erkek	Toplam
Cinsiyet	195	191	386
(Sınıf Düzeyi) Lise 1	47	43	90
(Sınıf Düzeyi) Lise 2	53	51	104
(Sınıf Düzeyi) Lise 3	58	57	115
(Sınıf Düzeyi) Lise 4	37	40	77

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Veri toplama süreci için öncelikle gerekli izinler ve etik kurul onayı alınmıştır. Ölçme araçları ulaşılmak istenen öğrenci sayısına göre çoğaltılmıştır. Araştırmacılar tarafından belirlenen okullar ziyaret edilerek verilerin toplanma işlemi gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları hakkında bilgiler ise aşağıda yer almaktadır.

Duygusal Özerklik Ölçeği

Duygusal Özerklik ölçeği Steinberg ve Silverberg (1986) tarafından yapılan bilimsel çalışmalar sonucunda geliştirilmiştir. Ölçme aracı toplam dört alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutların ilki ebeveyni idealleştirmedir. Ebeveyni idealleştirme alt boyutu beş maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracının ikinci alt boyutu ise bireyleşmedir. Bireyleşme alt boyutu toplam beş maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracının üçüncü alt boyutu ise ebeveynden bağımsızlaşmadır. Üçüncü alt boyut ise toplamda 4 maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracının son alt boyutu ise ebeveyni bir birey olarak görmedir. Son ve dördüncü alt boyut ise toplam altı maddeden oluşmaktadır. Ölçek toplamda yirmi maddeden oluşmaktadır. Ölçme aracı zaman içerisinde ihtiyaçlara paralel olarak Lamborn ve Steinberg (1993) tarafından revize edilmiştir. Yapılan yenilenme çalışmaları sonucunda ölçek yirmi maddeden oluşan formunda “ana-babayı birey olarak görme” alt boyutu ölçme aracından çıkarılmıştır. Ölçme aracından çıkarılan ilgili alt boyut altı maddeden oluştuğu için ölçme aracının madde sayısı değişmiştir. Yapılan yenilenme sonucunda ölçme aracı on dört maddeye düşürülmüştür. Ölçeğin Türkçe versiyonu Deniz (2010) tarafından Türk kültürüne kazandırılmıştır. Türkçe versiyonu Lamborn ve Steinberg (1993)’ in ortaya koyduğu revizyon sonucunda olduğu gibi üç alt boyuttan oluşmaktadır. Güvenirlilik çalışması kapsamında ölçek cronbach alfa iç tutarlılık kat sayısı .79, idealleştirmeme alt ölçeği için .71, bağımsızlık alt ölçeği için .64 ve bireyleşme alt ölçeği için .67 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliğinin test edilebilmesi amacıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçek yapısının doğrulandığı görülmüştür. Anne ve babayı birey olarak görme alt ölçeği önceki çalışmalarda duygusal özerkliğe katkısının az olması ve madde toplam korelasyonlarının istenen düzeyde olmamasından dolayı faktör analizi kapsamına alınmamıştır. Üç faktörlü yapı doğrulayıcı faktör analizinde doğrulanmıştır ve madde uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Ölçek “bana tamamen uygun”, “bana uygun”, “bana uygun değil” ve “bana hiç uygun değil” olarak dördümlük likert tipinde oluşturulmuştur. Ölçekten alınan puan arttıkça duygusal özerkliğin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ölçme aracı analiz için hem alt boyutların toplam puanı hem de genel olarak toplam puan alma için uygundur. Ölçek puanlamasında alt ölçek puanları ve ölçek toplam puanı dikkate alınabilmektedir. Ölçme aracında toplam puanın elde edilmesi amacı ile 4, 6, 10, 12 ve 14. maddeler ters madde olarak belirlenmiştir (Deniz, 2010).

Empatik Eğilim Ölçeği

Empatik Eğilim Ölçeği bireylerin günlük yaşam içerisinde çevresinde olan diğer insanlara karşı empati ile yaklaşabilme yeterliliğini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçme aracı bu amaçla Dökmen (1988) tarafından geliştirilmiştir. Ölçme aracı toplam yirmi maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin on maddesi ters madde olarak yazılmıştır. Empatik Eğitim Ölçeği beşli likert tipinde oluşturulduğu için her madde kapsamında işaretlenen rakam kişinin aldığı puana karşılık gelmektedir. Her maddeden alınan puanlar toplanarak ölçme aracının toplam puanı hesaplanmaktadır. Geçerlik ve güvenilirliği yapılan çalışmada, güvenilirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada empatik eğilim ölçeği iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa) .80 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100 en düşük puan ise 20'dir. Dökmen (1988) 70 kişilik grup üzerinde 3 hafta arayla $r=.82$ düzeyinde ilişki saptamıştır. Ölçeğin tek ve çift maddelerinde elde edilen puanları arasındaki ilişki $r=.82$ dir. Cronbach alfa ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı .88 olarak saptanmıştır. Dökmen (1988) tarafından, 24 kişilik gruba Empatik Eğilim Ölçeği ve Edwards Kişisel Tercih Envanterinin "duyguları anlama" alt testiyle benzer ölçekler geçerlik katsayısı $r=.68$ olarak saptanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı .72 olarak bulunmuştur. Ölçme aracından alınan puanların yüksek olması araştırmaya katılan bireylerin empatik eğilim düzeylerinin yüksek olduğunu ifade eder. Ölçme aracından alınan puanların düşük olması ise çalışmaya katılan bireylerin düşük düzeyde empatik eğilim becerisine sahip olduğunu belirtir.

Pozitif- Negatif Duygu Ölçeği

Pozitif- Negatif Duygu Ölçeği (Positive and Negative Affect Schedule-PANAS) Watson vd. (1988) tarafından geliştirilmiştir. Ölçme aracının sorularını yanıtlayan bireylerin duygu durumlarını pozitif boyutlarda ve negatif boyutlarda incelemektedir. Ölçek içeriğinde yer alan pozitif duygular toplamda on maddeden oluşmaktadır. Bu pozitif duygular şu şekildedir; ilki heyecanlı olma, ikincisi güçlü olma, üçüncüsü hevesli olma, dördüncüsü gururlu olma, beşincisi uyanık olma, altıncısı ilhamlı olma, yedincisi kararlı olma, sekizincisi aktif olma, dokuzuncusu ilgili olma ve son olarak onuncusu ise dikkatli olmaktır. Ölçme aracının diğer on maddesi ise negatif duyguları ifade etmektedir. Negatif duyguların birincisi sıkıntılı olma, ikincisi mutsuz olma, üçüncüsü suçlu olma, dördüncüsü ürkmüş olma, beşincisi düşmanca olma, altıncısı asabi olma, yedincisi utanmış olma, sekizincisi sinirli olma, dokuzuncusu tedirgin olma ve son olarak onuncusu ise korkmuş olmaktadır. Pozitif ve negatif duygular on madde olmak üzere ölçme aracı toplam yirmi maddeden oluşmaktadır. Pozitif boyutun güvenilirlik katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Negatif boyutun güvenilirlik katsayısı ise .87 olarak tespit edilmiştir. Ölçekteki pozitif ve negatif duygu düzeylerinin Beck Depresyon Envanteri ile korelasyonu-.35 ve .56, Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanterinin durumluk kaygı puanı ile korelasyonu ise-.35 ve .51 olarak saptanmıştır. Gençöz (2000) Pozitif – Negatif Duygu Ölçeğini Türk kültürüne uyarlamıştır. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlanma sürecinde yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal versiyonunda olduğu gibi iki alt boyut tespit edilmiş ve toplam varyansın yüzde kırk dördünü açıklamıştır. Ölçeğin Türkçe versiyonunda hesaplanan güvenilirlik katsayısı pozitif duygular için .86 ve negatif duygular için .83 olarak hesaplanmıştır. Test-tekrar test değerleri ise .40 ve .54 arasında belirlenmiştir. Ölçek beşli likert derecelendirme tipinde oluşturulmuştur. Her iki boyutta en az on ve en fazla elli puan almak mümkün olmaktadır.

2.4. Verilerin analizi

Verilerin analizi Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 26.0 Statistics Paket Programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Sayısal değişkenlerde normal dağılım çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanarak bulunmuş olup Tablo 2'de gösterilmiştir. Alınan referans değer $\pm 1,5$ arasındadır (Tabachnick ve Fidel, 2013). Bu kapsamda Tablo 2'deki değerlerin normal dağılım kurallarına uyduğu görülmüştür.

Tablo 2.

Çarpıklık ve basıklık değerleri

Boyutlar	Çarpıklık	Basıklık
Ebeveyni idealleştirme	.439	-.522
Bireyleşme	-.516	-.423
Ebeveynden bağımsızlaşma	-.195	.425
Ebeveyni birey olarak görme	-.389	-.137
Empatik eğilim	-.343	-.275
Pozitif duygu	-.376	-.449
Negatif duygu	-.289	.894

Çalışmada analiz yöntemine karar vermek için aynı zamanda varyansların homojenliği de incelenmiştir. Homojenlik için Levene istatistiğinden yararlanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre değişkenlerin ise homojen dağıldığı sonucuna varılmıştır (Tablo 3). Bu sonuçlara dayalı olarak parametrik analiz yöntemlerinin kullanılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Verilerin analizinde regresyon analizinden yararlanılmıştır (Tabachnick ve Fidel, 2013).

Tablo 3.

Homojenlik testi sonuçları

Boyutlar	Levene istatistiği	P
Ebeveyni idealleştirme	1.830	0.042
Bireyleşme	1.284	0.025
Ebeveynden bağımsızlaşma	0.385	0.324
Ebeveyni birey olarak görme	1.085	0.148
Empatik eğilim	1.069	0.057
Pozitif duygu	1.824	0.373
Negatif duygu	1.257	0.171

2.5. Araştırmanın etik izni

Araştırma sürecinde öncelikli olarak etik kurul onayı alınmıştır. Etik kurul onayı Yıldız Teknik Üniversitesi 2021/3 numaralı toplantısında Sosyal Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Toplantı kararları kapsamında 27.05.2021 tarihinde alınmıştır. Etik kurul onayı alındıktan sonra belirlenen ilden veriler toplanmıştır.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Yıldız Teknik Üniversitesi

Etik değerlendirme kararının tarihi: 27.05.2021

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 2021/3

3. BULGULAR

Çalışmanın planlanması sürecinde araştırmacılar Duygusal Özerklik Ölçeğini toplam puan üzerinden hesaplanmasının araştırmacının hedeflerine uygun olduğunu düşünmüşlerdir. Bu yüzden Duygusal Özerlik Ölçeğinin toplam puanı dikkate alınarak hesaplamalar yapılmıştır. Veri toplanması sonucunda yapılan analiz aşağıda yer alan tablolarda sunulmuştur ve yorumlanmıştır.

Tablo 4.

Betimsel İstatistikler

Ölçme Araçları	Ortalama	Standart Sapma	N
Duygusal özerklik	34,71	13,33	386
Empati	68,75	9,11	386
Pozitif duygu	32,87	7,92	386
Negatif duygu	21,26	7,42	386

Tablo 4 katılımcıların duygusal özerklik, empati, pozitif duygu ve negatif duygu puanlarına ilişkin görüşlerinin yer aldığı değerlendirmeleri içermektedir. Tablo - 4 'e göre Duygusal Özerklik Ölçeğinin ortama puanı 34,71 standart sapması 13,33 bulunmuştur. Empatik Eğilim Ölçeğinin ortama puanı 68,75 standart sapması 9,11 bulunmuştur. Pozitif Negatif Duygu Ölçeğinin pozitif duygu alt boyutunun ortama puanı 32,87 standart sapması 7,92 bulunmuştur. Pozitif Negatif Duygu Ölçeğinin negatif duygu alt boyutunun ortama puanı 21,26 standart sapması 7,42 bulunmuştur.

Korelasyon analizinde ise Pearson testi kullanılmıştır. Bu çalışmada empati ve pozitif-negatif duygunun, ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri üzerine etkileri çoklu regresyon ile incelenmiştir. Kurulan bu model için varsayımlar incelenmiştir. Bağımlı değişkenler ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin doğrusal olduğu görülmüştür (Test of Linearity testi, $p>0,05$). Bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu yani yüksek düzeyde ilişkinin olmadığı görülmüştür (VIF değerleri <10 , Korelasyon katsayıları $<0,8$). Bağımsız hatalar veya oto korelasyon olarak ifade edilen herhangi iki veri arasında birbirini etkileyen veri olmadığı görülmüştür (Durbin-Watson Testi, $p<0,05$, Otokorelasyon yoktur=1,5-2,5). Ayrıca modeldeki uç değerlerin olmadığı Cook's Distance değerleri ile (1'den büyük değerler sapan değerler olarak ele alınır) ve hata değerlerinin normalliği ise P-P plot ve Histogram grafikleri ile tespit edilmiştir.

Tablo 5.

Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçme Araçları	1.	2.	3.	4.
1.Duygusal özerklik	1,000			
2.Empati	,031	1,000		
3.Pozitif duygu	,196	,187	1,000	
4.Negatif duygu	-,137	-,143	-,154	1,000

*P<0.01; **P<0.05

Tablo 5'ten anlaşılacağı üzere katılımcıların duygusal özerklik puanları ile empati puanları arasında anlamlı ilişki yoktur. Fakat katılımcıların duygusal özerklik puanları ile pozitif duygu puanları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardır. Aynı zamanda katılımcıların duygusal özerklik puanları ile negatif duygu puanları arasında negatif yönde anlamlı ilişki vardır.

Çalışma kapsamında, ölçme araçları ile toplanan veriler incelenmiştir. Duygusal özerklik, empati ve pozitif-duygusal negatif duygu durumları aralarında olan ilişki çoklu regresyon analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmelere göre, Pozitif-negatif duygu duygusal özerklik düzeyini anlamlı şekilde yordamaktadır ($R = 0.38$; $R^2 = 0.14$; $F = 17.22$, $p < 0.01$). Araştırma kapsamında yapılan analizlerin sonucunda ulaşılan veriler genel olarak Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Ergenlerin Empati, Pozitif ve Negatif Duygularının Duygusal Özerklik Düzeyleri Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Değişkenler	İstatistiksel Değerler				
	B	Std.Error	Beta	t	p
Sabit	37,704	3,237		11,647	,000
Pozitif duygu	-,138	,038	,200	3,607	,000
Negatif duygu	,216	,041	-,289	-5,243	,000

*p<0.01; **p<0.05

Tablo 6'da görüldüğü üzere duygusal özerkliği, empati ve pozitif-negatif duygunun ifadesine ilişkin araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Bu sonuçlara göre, duygusal özerklik ile ilişkili olan en önemli değişken negatif duygudur ($\beta = -0.28$ t = -5,24; $p < 0.01$). Ergenlerde duygusal özerklik arttıkça negatif duygu düzeyleri azalmaktadır. Duygusal özerklik ile ilişkili olan ikinci önemli değişken pozitif duygudur ($\beta = 0.20$; t = 3,60 ; $p < 0.01$). Buna göre, araştırmaya katılan ergenlik döneminde yer alan bireylerde duygusal özerklik puanları arttıkça pozitif duygular da artmaktadır. Regresyon analizleri sonuçlarına göre ergenlerin duygusal özerklik düzeylerine etki eden faktörlere ilişkin regresyon eşitliği (matematiksel model) aşağıda verilmiştir.

Duygusal özerklik = 3 7,704 - 0,138 Pozitif duygu + 0,216 Negatif duygu

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda, duygusal özerklik ile ilişkili olan en önemli değişken negatif duygudur. Ergenlerde negatif duygular arttıkça duygusal özerklik düzeyleri azalmaktadır. Duygusal özerklik ile ilişkili olan ikinci önemli değişken pozitif duygudur. Buna göre, araştırmaya katılan bireylerde pozitif duygu puanları arttıkça duygusal özerklik düzeyleri de artmaktadır. Duygusal özerklik ile ergenlerin empati düzeyi arasında ise, anlamlı ilişki bulunmamaktadır. Çalışmanın bu bölümünde araştırma sonuçları literatürde yer alan diğer araştırma sonuçları ile karşılaştırılacaktır.

Ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri ile pozitif-negatif duygu düzeylerini inceleyen bire bir araştırmalara rastlanmasa da dolaylı olarak bu araştırma ile örtüşen çalışmaların varlığı tespit edilmiştir. Ingoglia vd., (2015)'nin yaptığı çalışmada, ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri ile stres, kaygı ve depresyon düzeyleri arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Toprak (2014), lise öğrencilerinin duygusal özerklik düzeylerinin mutluluk ve yaşam doyumlarını olumlu yönde yordadığını ortaya koymuştur. Özerklik ve iyi oluş ilişkisinin incelendiği çalışmada Özer (2009) duygusal özerklik düzeyleri ile öznel iyi oluş düzeylerini olumlu biçimde açıkladığı sonucunu ortaya koymuştur. Kuyumcu (2011)'nin araştırması sonucunda negatif ve pozitif duyguları ifade etme durumu ile duygusal özerklik arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Kuyumcu ve Kabasakaloğlu (2018), Burks ve Robbins, (2011) ve Starr (2008) yapmış oldukları araştırma sonucunda özerk davranışta bulunmanın pozitif – negatif duyguyu yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Yapılan bir başka araştırma sonucuna göre negatif duygulara neden olan anne – babanın aşırı korumacı olmasının özerkliği geliştirmede sonucuna ulaşılmıştır (Kruse ve Walper, 2008). Kağıtçıbaşı (2000) ise, anne ve babaların çocuklarına sürekli engel koymalarının özerklik davranışını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Donges ve Suslow (2017) ise duyguları tanıma zorluğunun negatif duygu ile anlamlı ilişkisinin olduğunu belirtmiştir. Bailey ve Henry (2007), özerklik davranışının negatif duygular ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Barkale (2021), araştırması sonucunda ergenlerde duygusal özerklik ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kepner (1982), duyguları tanımanın ve ifade edememenin depresyonu tetikleyeceği sonucuna ulaşmıştır. Swinkels ve Giuliano (1995), duyguları tanıma ve ifade edebilme sonucunda daha fazla olumlu duyguların yaşanacağı sonucuna ulaşmıştır. Dubey ve Pandey (2013), duyguları anlama ve belirtmede zorluk yaşayan insanların daha fazla negatif duygular yaşayacağını belirtmiştir. Holder vd., (2015) duyguları anlama zorluğu yaşayan insanların negatif duygu ve depresyon yaşama olasılıklarını artırdığını belirtmiştir. Parker vd., (2005) duyguları anlama zorluğunun negatif duyguları ortaya çıkardığını belirtmiştir. Kuyumcu vd., (2019) araştırmaları sonucunda Türk ve Amerikan üniversite öğrencileri için duyguları tanıma zorluğunun negatif duygu durumu; duyguları ifade etme zorluğunun ise pozitif duygu durumu yordadığı görülmüştür. Duygusal özerklik kavramı ile ilgili çalışma yapan bilim insanları, duygusal özerkliği anne ve babadan olumsuz bir ayrışma olarak değerlendirilmektedir (Fuhrman ve Holmbeck, 1995; Ryan ve Lynch, 1989; Steward vd., 2003). Konu ile ilgili diğer bazı çalışmalarda özerk olan bireylerin aileleri ile daha az iletişim çatışmaları yaşadıkları ortaya konmuştur (Soner, 2000). Araştırmanın “Ergenlerde negatif duygu düzeyleri azaldıkça duygusal özerklik azalmakta ve pozitif duygular arttıkça duygusal özerklik artmakta” sonucu ile literatürde yer alan diğer araştırmaların birbirini desteklediği gözlemlenmektedir.

Ergenlerin duygusal özerklik düzeyleri ile empati kurabilme becerilerini inceleyen araştırma sonuçları ile bu araştırma sonucu arasında doğrudan veya dolaylı olarak benzerlik olduğu görülmüştür. Deniz ve Uzun (2019)'un araştırması sonucunda empatik eğilim ve duygusal özerklik kavramlarının arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yılmazörnek (2019), yapmış olduğu araştırma sonucuna göre bireylerin empati puanları; karamsarlık, sosyal izolasyon, onay arayıcılık gibi özerk davranışı engelleyen kavramlar ile empati davranışı arasında negatif ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Tosyalı (2010) evli bireylerle yaptığı çalışmada özerklik durumları ile empati düzeyleri arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Duygusal özerklik davranışını etkileyen mutluluk, yaşam doyumu gibi kavramların yine empatik davranışı pozitif yönde etkilediği çalışmalara rastlanmıştır. Buna göre Wei vd., (2011); Shenafelt vd., (2005); Thomas vd., (2007); Özer (2009) yaptıkları araştırmalarla duygusal özerkliğin empatik eğilim ile anlamlı pozitif ilişkili

olduğu göstermektedir. Literatürde yer alan araştırmalar ile bu çalışma duygusal özerklik ve empati arasında ilişki olması açısından birbirlerini destekler niteliktedir.

Bu çalışmanın bulgularıyla farklı sonuçlar içeren çalışmalar da bulunmaktadır. Yektaş (2013) ergenler ile yaptığı çalışmada, duygusal özerklik düzeyi yüksek ergenlerin, depresyon ve intihar davranışlarının da yüksek olduğunu bulgulamıştır. Fuhrman ve Holmbeck (1995) duygusal özerklik düzeyleri yüksek olan ergenlerin uyum düzeylerinin düşük olduğunu bulmuştur (Öksüz, 1997). Lamborn ve Steinberg (1993) ortaya koyduğu çalışma sonucunda, duygusal özerklik düzeyi yüksek olan ergenlerin, davranış problemleri daha çok yaşadığı görülmüştür. Tüm bu araştırma sonuçları dikkate alınarak bu araştırmanın “ergenlerde duygusal özerklik arttıkça negatif duygu düzeyleri azalmakta; duygusal özerklik arttıkça pozitif duygular da artmaktadır” sonucunu belirtilen araştırmalar desteklemektedir.

Tüm çalışmalar ile bu çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde araştırmacılar tarafından birtakım öneriler getirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin psikolojik ve sosyal yönden sağlıklı gelişimleri için önemli olan duygusal özerklik kavramı ile ilgili daha fazla araştırma yapılması gerektiği düşünülmektedir. Farklı kavramlar ile duygusal özerklik kavramının ilişkisini tespit etmek amacı ile yeni araştırma desenlerinin planlanması ve uygulanması literatüre katkı sağlayacaktır. Ayrıca duygusal özerklik, empati ve pozitif – negatif duygu kavramları ile ilgili sadece ilişkisel tarama değil boylamsal ve deneysel çalışmalara da ihtiyaç olduğu görülmüştür. Ülkemizdeki ergenlerin duygusal özerklik, empati ve pozitif – negatif duygu konularında yaşam becerileri edinmelerini sağlamak için okul öncesinden yetişkinlik dönemine kadar okul psikolojik danışma ve rehberlik servisi tarafından psikoeğitim çalışmaları, grup rehberliği çalışmaları, sınıf rehberliği çalışmaları ve bilgilendirme çalışmaları planlanabilir. Ayrıca anne ve babaların da aynı konularda bilinçlendirilmesi ve farkındalık kazanması için benzer çalışmalar velilere yönelik olarak da planlanabilir.

Araştırmanın çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi araştırma örneklem gurubudur. Bu çalışma örneklem grubunda yer alan 386 öğrenci ile sınırlıdır. Araştırma ayrıca “Duygusal Özerklik Ölçeği”, “Empatik Eğilim Ölçeği” ve “Pozitif- Negatif Duygu Ölçeğinin” ölçebileceği veriler ile sınırlıdır.

Kaynakça/Reference

- Bailey, P. E., ve Henry, J. D. (2007). Alexithymia, somatization and negative affect in a community sample. *Psychiatry Research*, 150(1), 13–20. [Doi: 10.1016/j.psychres.2006.05.024](https://doi.org/10.1016/j.psychres.2006.05.024)
- Barkale, S. (2021). *Ergenlerin Duygusal Özerklik ve Yaşam Doyumlarının Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi* (Doktora Tezi) Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Barnett, M.A. (1990), *Empathy and related responses in children empathy and its* (Ed: N. Eisenberg, J. Strayer), Cambridge University Press, 147-157, New York.
- Batson, C. D., Sager, K., Garst, E., Kang, M., Rubchinsky, K., & Dawson, K. (1997). Is empathy-induced helping due to self–other merging? *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(3), 495–509. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.73.3.495>
- Burks, D. J., ve Robbins, R. (2011). Are you analyzing me? A qualitative exploration of psychologists' individual and interpersonal experiences with authenticity. *The Humanistic Psychologist*, 39(4), 348-365. <https://doi.org/10.1080/08873267.2011.620201>
- Chapman, M., Zahn-Waxler, C., Cooperman, G., & Iannotti, R. (1987). Empathy and responsibility in the motivation to help children. *Developmental Psychology*, 23 (1), 140. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.23.1.140>
- Chikovani, G., Babuadze, L., Iashvili, N., Gvalia, T., ve Surguladze, S. (2015). Empathy costs: Negative emotional bias in high empathizers. *Psychiatry research*, 229 (1-2), 340-346. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2015.07.001>
- Çankaya, Z. C., ve Meydan, B. (2018). Ergenlik döneminde mutluluk ve umut. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 207-222. <https://doi.org/10.17755/esosder.316977>
- Crawford, J. R., ve Henry, J. D. (2004). The Positive and Negative Affect Schedule (PANAS): Construct validity, measurement properties and normative data in a large non-clinical sample. *British journal of clinical psychology*, 43(3), 245-265. <https://doi.org/10.1348/0144665031752934>
- Çelik, E.G. (2015) *Algılanan Ebeveyn Kontrolü İle Ergen İyi Oluşu Arasındaki İlişkide Duygusal Özerklik ve Empatinin Aracı Rolü*. (Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi.
- Deniz, M. (2010). An adaptation of the emotional autonomy scale to the Turkish adolescents. A construct validity study. *The 12th Biennial Conference of the European Association for Research on Adolescence*. Vilnius, Lithuania.
- Deniz, M. E., ve Uzun, A. E. (2019). Ergenlerde Empatik Eğilimin Yordayıcıları Olarak Yalnızlık ve Duygusal Özerklik. *İlkogretim Online*, 18(3). [Doi:10.17051/ilkonline.2019.610151](https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.610151)
- Diener, E., Suh, E., ve Oishi, S. (1997). Recent finding of subjective well-being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24, 25-41. [https://intranet.newriver.edu/images/stories/library/Stennett Psychology Articles/Recent%20Findings%20on%20Subjective%20Well-Being.pdf](https://intranet.newriver.edu/images/stories/library/Stennett%20Psychology%20Articles/Recent%20Findings%20on%20Subjective%20Well-Being.pdf)
- Dincer, A. (2014). *Antecedents and outcomes of self-determined engagement in Turkish EFL classrooms: A mixed method approach* (Doktora Tezi). Ataturk Üniversitesi.
- Donges, U. S., & Suslow, T. (2017). Alexithymia and automatic processing of emotional stimuli: a systematic review. *Reviews in the Neurosciences*, 28(3), 247-264. <https://www.researchgate.net/profile/Ali-Dincer/>
- Dökmen, Ü. (1988), Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi, *A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(1-2); 155-190. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000999
- Dökmen, Ü. (2004). *Sanatta ve günlük yaşamda iletişim çatışmaları ve empati*. Sistem Yayıncılık.
- Duan, C., & Hill, C.E. (1996). The current state of empathy research. *Journal of counseling psychology*, 43 (3), 261. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-0167.43.3.261>
- Eisenberg, N., Fabes, RA, Murphy, B., Carbon, M., Smith, M., & Maszk, P. (1996). Empathy relationships related to children's propensity to respond to their emotionality, regulation, and social functioning. *Developmental psychology*, 32 (2), 195. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0012-1649.32.2.195>

- Ekşi, H., Barış, Ş., ve Demir, İ. (2020). Ergenlerde helikopter ebeveyn tutumu, şişirilmiş benlik: Duygusal özerklik, sosyal kaygı değişkenlerinin aracı etkisi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(Armağan Sayısı), 83-100. <https://doi.org/10.18026/cbayarsos.627884>
- Erçevik, A. (2014). *Lise öğrencilerinin duygusal özerklik ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) İstanbul Üniversitesi.
- Ersoy, E., ve Köşger, F. (2016). Empati: Tanımı ve Önemi/empathy: Definition and its importance. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 9-17. <https://dergipark.org.tr/en/pub/otd/issue/26939/218055>
- Erikson, E. H. (1980). On the generational cycle an address. *International Journal of Psycho-Analysis*, 61, 213-223. <https://www.proquest.com/openview/6c2219d1a8bdefffb43761311e3b057d/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1818729>
- Farr, C., Brown, J., ve Beckett, R. (2004). Ability to empathize and masculinity level: Comparing male sex offender with a normative sample of non-offending adolescents. *Psychology, Crime and Law*, 10, 155-167. <https://doi.org/10.1080/10683160310001597153>
- Fuhrman, T., ve Holmbeck, G. N. (1995). A contextual-moderator analysis of emotional autonomy and adjustment in adolescence. *Child development*, 66(3), 793-811. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1995.tb00906.x>
- Garber, J. ve Little, S. A. (2001). Emotional autonomy and adolescent adjustment. *Journal of Adolescent Research*, 16 (4), 355-371. <https://doi.org/10.1177/0743558401164004>
- Gençöz, T. (2000). Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(46), 19-26.
- Holder, M. D., Love, A. B., ve Timoney, L. R. (2015). The poor subjective well-being associated with alexithymia is mediated by romantic relationships. *Journal of Happiness Studies*, 16(1), 117-133. [doi:10.1007/s10902-014-9500-0](https://doi.org/10.1007/s10902-014-9500-0)
- Hua, A.Y., Sible, I.J., Perry, D.C., Rankin, K.P., Kramer, J.H., Miller, B.L., ... ve Sturm, V.E. (2018). Enhanced positive emotional reactivity undermines empathy in behavioral variant frontotemporal dementia. *Frontiers in Neurology*, 9, 402. <https://doi.org/10.3389/fneur.2018.00402>
- Inguglia, C., Ingoglia, S., Liga, F., Coco, A.L., ve Cricchio, M.G.L., (2015). Ergenlikte ve yeni ortaya çıkan yetişkinlikte özerklik ve ilişki: Ebeveyn desteği ve psikolojik sıkıntı ile ilişkiler. *Yetişkin Gelişimi Dergisi*, 22 (1), 1-13.
- Jabbi, M., Swart, M., ve Keysers, C. (2007). Empathy for positive and negative emotions in the taste cortex. *Neuroimage*, 34 (4), 1744-1753. <https://doi.org/10.1016/j.neuroimage.2006.10.032>
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (17. Baskı). Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel psikoloji: Kültür bağlamında insan ve aile*. Evrim Yayınevi.
- Kepner, J.J. (1982). *Questionnaire measurement of personality styles from the therapy of Gestalt Therapy* (Doktora Tezi). Kent State University.
- Koç, F. (2019) Ergenlerde Anne Baba Tutumları İle Duygusal Özerklik Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Düzce İli Örneği). (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi.
- Kruse, J. ve Walper, S. (2008). "Types of individuation in relation to parents: Predictors and outcomes". *International Journal of Behavioral Development*, 32(5), 390- 400. <https://doi.org/10.1177/0165025408093657>
- Kulaksızoğlu, A. (2020). *Ergenlik Psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Kuyumcu (2011). Üniversite öğrencilerinin duygusal farkındalık duyguları ifade etme benlik kurgusu ve öznel iyi oluş durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 1(2), 104-113. <https://dergipark.org.tr/en/pub/issej/issue/26445/278892>
- Kuyumcu, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin pozitif ve negatif duygu durumlarının psikolojik iyi oluşlarını yordama gücü. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6(1), 62-76. https://keg.aku.edu.tr/arsiv/c6s1/KuramsalEgitimbilim_cilt6say%C3%84%C2%B11.pdf#page=70

- Kuyumcu, B., ve Kabasakaloğlu, A. (2018). Otantik olmanın duyuşsal iyi oluşu pozitif-negatif duygu durumu yordama gücü: Türk ve İngiliz üniversite öğrencileri arasında otantik olma ve pozitif-negatif duygu durumu. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 184-193. <https://dergipark.org.tr/en/pub/higheredusci/issue/61495/918301>
- Kuyumcu, B., Güven, M. ve İnceman Kara, F. (2019). Türk ve Amerikan üniversite öğrencilerinin duygularını tanıma ve ifade etme zorluğunun pozitif-negatif duygu durumlarını yordama gücü. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 9 (53), 451-482. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/tpdrd/issue/46427/583263>
- Lamborn, S. D. ve Steinberg, L. (1993). Emotional autonomy redux: Revisiting Ryan and Lynch. *Child Development*, 64, 483-499. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1993.tb02923.x>
- Light, S.N., Coan, J.A., Zahn-Waxler, C., Frye, C., Goldsmith, H.H. ve Davidson, R.J. (2009). Empati, çocuklarda pozitif duygu sırasında prefrontal beyin elektriksel aktivitesindeki dinamik değişim ile ilişkilidir. *Çocuk gelişimi*, 80 (4), 1210-1231.
- Lyubomirsky, S., King, L., ve Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success? *Psychological bulletin*, 131(6), 803. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.131.6.803>
- Morrison, A.S., Mateen, M.A., Brozovich, F.A., Zaki, J., Goldin, P.R., Heimberg, R.G., ve Gross, J.J. (2016). Empathy for positive and negative emotions in social anxiety disorder. *Behavior research and treatment*, 87, 232-242.
- Nancy Eisenberg, N., Wentzel, M., ve Harris, J.D. (1998). The role of emotionality and regulation in empathic response. *School Psychology Review*, 27 (4), 506-521. <https://doi.org/10.1080/02796015.1998.12085934>
- Noom, M. J., Deković, M., ve Meeus, W. H. J. (1999). Autonomy, attachment and psychosocial adjustment during adolescence: A double-edged sword? *Journal of Adolescence*, 22, 771-783. <https://doi.org/10.1006/jado.1999.0269>
- Parker, P. D., Prkachin, K. M., ve Prkachin, G. C. (2005). Processing of facial expressions of negative emotion in alexithymia: The influence of temporal constraint. *Journal of Personality*, 73(4), 1087-1107. [Doi:10.1111/j.1467-6494.2005.00339.x](https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2005.00339.x)
- Pavey, L., Greitemeyer, T. ve Sparks, P. (2012). “Yardım ediyorum çünkü istiyorum, bana yapmamı söylediğin için değil” empati, otonom olarak motive edilmiş yardımı artırır. *Kişilik ve Sosyal Psikoloji Bülteni*, 38 (5), 681-689.
- Pişkin, M. (1991). Empati, kaygı ve çatışma eğilimi arasındaki ilişki, *A.Ü.E.B.F. Dergisi*, 22 (2), 775-784. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000001419
- Rehber, E. ve Atıcı, M. (2009) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1,2009,s.323–342. <https://web.p.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=377f5d15-e795-4964-949c-720898e14790%40redis>
- Russell, J. A., ve Carroll, J. M. (1999). On the bipolarity of positive and negative affect. *Psychological bulletin*, 125(1), 3. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.125.1.3>
- Ryan, R. M., ve Lynch, J. H. (1989). Emotional autonomy versus detachment: Revisiting the vicissitudes of adolescence and young adulthood. *Child development*, 340-356. <https://www.jstor.org/stable/1130981>
- Ryff, C.D. ve Keyes, M.L.C. (1995). The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 69 (4), 719-727. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.69.4.719>
- Schleifer, M., Daniel, MF, Peyronnet, E., ve Lecomte, S. (2003). The effect of philosophical discussions on moral autonomy, judgment, empathy, and recognition of emotions in five-year-olds. *Thinking: Journal of Philosophy for Children*, 16 (4), 4-12. <https://doi.org/10.5840/thinking200316410>

- Shanafelt, T.D., West, C., Zhao, X., Novotny, P., Kolars, J., Habermann, T., vd., (2005). Relationship between increased personal well-being and enhanced empathy among internal medicine residents. *Journal of General Internal Medicine*, 20, 559-564. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11606-005-0102-8>
- Starr, J. (2008). *The coaching manual: The definitive guide to the process, principles, and skills of personal coaching*. Pearson Education.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik* (Yayına Haz. Figen Çok). Ankara: İmge Kitabevi.
- Steinberg, L., ve Silverberg, S. (1986). *The vicissitudes of autonomy in early adolescence*. *Child Development*, 57, 841-851. <https://www.jstor.org/stable/1130361>
- Stewart, S. M., Bond, M. H., Chan, W., Zaman, R. M., Dar, R., ve Anwar, M. (2003). Autonomy from parents and psychological adjustment in an interdependent culture. *Psychology and developing societies*, 15(1), 31-49. <https://doi.org/10.1177/097133360301500103>
- Slote, M. (2004). Autonomy and empathy. *Social Philosophy and Policy*, 21(1), 293-309. <https://doi.org/10.1017/S0265052504211128>
- Spear, H. J. ve Kulbok, P. (2004). Autonomy and adolescence: A concept analysis. *Public Health Nursing*, 21(2), 144-152. <https://doi.org/10.1111/j.0737-1209.2004.021208.x>
- Soner, O. (2000). Aile Uyumu, Öğrenci Özgüveni Ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(12), 249-260. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maruaeabd/issue/381/2393>
- Swinkels, A., ve Giuliano, T. A. (1995). The measurement and conceptualization of mood awareness: Monitoring and labelling one's states. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 21(9), 934-950. [doi:10.1177/0146167295219008](https://doi.org/10.1177/0146167295219008)
- Tabachnick, B.G., ve Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics*, Pearson.
- Tarhan, O., ve Bekaroğlu, E. T. (2021). "Prozac Toplumunu" Filminin Helikopter Ebeveynlik, Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri ve Beck'in Depresyon Modeli Çerçevesinde İncelenmesi. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 8(1), 111-125. <https://doi.org/10.31682/ayna.782194>
- Thomas, M.R., Dyrre, L.N., Huntington, J.L., Lawson, K.L., Novotny, P.J., Sloan, J.A. vd. (2007). How do distress and well-being relate to medical student empathy? A multicenter study. *Journal of General Internal Medicine*, 22, 177- 183. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11606-006-0039-6>
- Tosyalı, M. (2010). *Evlü bireylerde bağımlı ve özerk (sosyotropik-otonomik) kişilik özellikleri, empati ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Ege Üniversitesi.
- Toprak, H. (2014). *Ergenlerde mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak psikolojik sağlamlık ve psikolojik ihtiyaç doyumu*. (Yüksek Lisans Tezi) Sakarya Üniversitesi.
- Öksüz, Y. (1997). *Duyguların açılması eğitiminin üniversite öğrencilerinin özerklik düzeyine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). On Dokuz Mayıs Üniversitesi.
- Özer, G. (2009). *Öz-Belirleme kuramı çerçevesinde ihtiyaç doyumu, içsel güdülenme ve bağlanma stillerinin üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarına etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi.
- Watson, D., Clark, L. A., ve Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: the PANAS scales. *Journal of personality and social psychology*, 54(6), 1063-1070. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-3514.54.6.1063>
- Wei, M., Liao, K. Y. H., Ku, T. Y., ve Shaffer, P. A. (2011). Attachment, self-compassion, empathy, and subjective well-being among college students and community adults. *Journal of personality*, 79(1), 191-221. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2010.00677.x>
- Weinstein, N., ve Ryan, R. M. (2010). When helping helps: Autonomous motivation for prosocial behavior and its influence on well-being for the helper and recipient. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(2), 222-244. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0016984>
- Yazıcı, A. (2019). *Ergenlerde Duygusal Özerklik, Eylemlilik ve Arkadaşa Bağlanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksel Lisans Tezi) Sivas Cumhuriyet Üniversitesi.
- Yektaş, Ç. (2013). *Depresyon tanılı kız ergenlerde intihar davranışının doğası ve gelişimsel bağlamı: Kimlik duygusu, ergen-ebeveyn ilişkileri ve duygusal özerklik*. (Uzmanlık Tezi) Ege Üniversitesi.

Yılmazörnek, Z. E. (2019). *Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Aleksitimi, Duygusal Zekâ, Duygusal Farkındalık ve Empati Düzeyine Etkilerinin İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi) Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

The study aims to examine empathy and positive-negative moods as predictors of emotional autonomy in adolescents. The study group of the research consists of 386 students attending different types of high schools in İstanbul in the 2020-2021 academic year. 195 girls; 191 men participated. The sample group of the study was reached by considering the simple random sampling method. The data of the study were collected with the "Emotional Autonomy Scale", "Empathetic Tendency Scale" and "Positive-Negative Emotion Scale".

2. METHOD

The research was organized in accordance with the relational survey model, one of the general survey models. The opinions of the participants on a subject or their interests, skills, abilities, attitudes, etc. Studies conducted on larger samples than other studies, in which the characteristics of the research are determined, are called survey studies. The relational research method is used to determine the relationships between variables and to predict possible outcomes. The level of relationship between two or more variables is tried to be measured using statistical tests. The correlation test is used to determine the level of the relationship. Correlation reveals whether two or more variables (separately) show a consistent change together. (Karasar, 2003).

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

In this study, there is a significant relationship between positive-negative emotion levels and emotional autonomy levels of adolescents, and positive-negative emotion significantly predicts emotional autonomy in adolescents. In other words, as emotional autonomy increases in adolescents, negative emotion levels decrease; As emotional autonomy increases, positive emotions also increase. Although there are no one-to-one studies examining the levels of emotional autonomy and positive-negative emotion levels of adolescents, there are studies that indirectly overlap with each other. In the study of Ingoglia, Liga, Lo Coco, and Lo Cricchio (2015), the first of these studies, it is seen that the emotional autonomy levels of adolescents are negatively correlated with situations that will cause negative emotions such as stress, anxiety and depression. Toprak (2014) revealed that high school students' emotional autonomy levels positively predict their happiness and life satisfaction. In the study examining the relationship between autonomy and well-being, Özer (2009) found that emotional autonomy levels and subjective well-being were significantly and positively explained. All these studies indicate that "as emotional autonomy increases in adolescents, negative emotion levels decrease; As emotional autonomy increases, positive emotions also increase". There are also studies that are inconsistent with the findings of this study. These are Yektaş (2013) found in his study with adolescents that adolescents with high levels of emotional autonomy also have high levels of depression and suicidal behavior. The concept of Emotional Autonomy was perceived as the emotional separation of adolescents from their families. Fuhrman and Holmbeck (1995) found that adolescents with high levels of emotional autonomy have low levels of adjustment (cited in Öksüz, 1997). Lamborn and Steinberg (1993) found that adolescents with high emotional autonomy experience higher behavioral problems and higher internal stress, and adolescents with high emotional autonomy and low relational support have more internal distress and behavior problems and lower psychosocial development and academic found to be competent. Considering all these research results, this study states that "as emotional autonomy increases in adolescents, negative emotion levels decrease; As emotional autonomy increases, positive emotions also increase". The above-mentioned studies do not support the conclusion.

In summary, while the concept of emotional autonomy is seen as a negative separation from the family by some researchers (Fuhrman & Holmbeck, 1995; Ryan & Lynch, 1989; Steward, Bond, Chan, Zaman, Dar & Anwar, 2003); some studies show that autonomous adolescents are individuals who have less conflict with

their families, who receive advice from their parents, and who are close to their parents; It is stated that emotional autonomy develops better in families where both individuation is supported and emotional closeness exists, especially in the relationship with parents (Steinberg, 2007).

Another result obtained from the study is that "there is no significant relationship between the level of empathy and emotional autonomy in adolescents." Adolescents' empathy level does not predict their emotional autonomy. A study similar to this study was found when the literature was examined. Tosyalı (2010) found in his study with married individuals that there was no relationship between their autonomy and their empathy levels. Tosyalı (2010) research supports the relevant result of this research. No other research was found to support this conclusion of the study.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Yıldız Teknik Üniversitesi

Etik değerlendirme kararının tarihi: 27.05.2021

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 2021/3

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırmacıların her birinin mevcut araştırmaya katkısını yüzde biçiminde belirtiniz. Örneğin iki yazar varsa 1. yazarın araştırmaya katkı oranı %60, 2. yazarın araştırmaya katkı oranı %40'dır. Bunun yanı sıra hangi araştırmacı araştırmının hangi aşamalarına katkıda bulunduysa bunu açık bir şekilde ifade ediniz. Örneğin;

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, %25

Yazar 2: Yöntemin belirlenmesi, danışmanlık, %25

Yazar 3: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, kuramsal çerçeve, %25

Yazar 4: Tartışma ve Sonuç, %25

ÇATIŞMA BEYANI (CONFLICT OF INTEREST)

Araştırma iş birliği içerisinde yürütülmüştür. Çıkar çatışması asla yaşanmamıştır ve gelecek süreçte de yaşanmayacaktır.